

OSVOBOZENÍ UHERSKOBRODSKA V ROCE 1945

Radka Šmídová, Uherský Brod

Letos si připomínáme šedesáté výročí konce druhé světové války. Jak probíhalo osvobozování okresu Uherský Brod? Jak jej zachytili kronikáři a jak na něj vzpomínají pamětníci?

Osvobození politického okresu Uherský Brod se stalo součástí velké bratislavsko-brněnské operace, trvající od 6. dubna do 5. května 1945. Její hlavní silou byla vojska 2. ukrajinského frontu maršála R. J. Malinovského.

Na následujících stránkách se pokusím zachytit postup osvobozenecých armád v politickém okrese Uherský Brod. Zaměřila jsem se především na obce, o které se vedly nejtěžší boje, o místa strategická, na kterých se soustředila německá obrana. V řadě obcí se vůbec nebojovalo, němečtí vojáci je opustili ještě před příchodem osvoboditelů.

Strání – Květná

Dne 6. dubna byla ze Strání naposledy vypravena pošta a ustal i telefonní styk na celém uherskobrodském okrese. Přestal jezdit autobus, který vozil dělníky do bojkovické zbrojovky. „Dne 7. dubna dostali všichni zde bydlící Němci a také ti Češi, kteří se k německé národnosti přihlásili, příkaz k odjezdu. Němci nahonem prodávali veškerý nábytek, který byl povětšinou původu židovského, vybírali vklady (v Uherském Brodě přes půl milionu korun) a pospíchali s tím nejcennějším, co měli, na nádraží. Mezi utíkajícími byl také bývalý úředník sklárny z Květné Johann Hödl, správce židovského majetku v Uherském Brodě. Vlak s Němci odjel směrem na Jihlavu. Několik Němců však výzvy neuposlechlo a zůstali na vlastní nebezpečí.“¹

Květnou obsadila Rudá armáda celkem bez boje. Rovněž do Strání dorazily přední sovětské hlídky takřka bez výstřelu. Ale Němci neholdali vydat obec jen tak. Proto postup sovětské pěchoty musely připravovat čtyři minometníky. Minomety byly rozmístěny po celé Květné a jejím okolí. Když to k vypuzení Němců nestačilo, byla nasazena děla.

„Dne 13. dubna v dopoledních hodinách dopadly pod lesem Mandlovou první dělové granáty. Jedna střela dopadla až před Zahradníkovým hostincem a usmrtila Otakara Stavinohu, úředníka zdejší sklárny, když po zaslechnutí prvních detonací šel na návěs hledat své děti. Tak se stal první obětí osvobozovacích bojů.“²

Po osmihodinové dělostřelecké přípravě obsadila Rudá armáda Strání. Svoboda však trvala jen několik hodin. Za svítání byli sovětské vojáci překvapeni Němci, kteří se nepozorovaně dostali až do vesnice. Za podpory dělostřelectva znovu obsadili téměř celou vesnici.

V kronice obce Strání se píše: „Klidně v noci po chalupách odpočívající ruští vojáci byli časně ráno za úsvitu překvapeni od Němců, kteří nepozorovaně vnikli až do dědiny a způsobili veliké krveprolití mezi ruskými vojáky. Jen na prostorné návsi před lesní správou č. 71 zůstalo jich na 60 mrtvých.“³

Dalším útokem ráno 15. dubna byli Němci z vesnice vyhnáni podruhé. Po opuštění obce se jim podařilo udržet obranné postavení nad obcí – na svazích Bílých Karpat. Měli za úkol hájit pozice za každou cenu, protože kryli ústup německých vojsk od Trenčína přes Starý Hrozenkov a podél Vlárské dráhy. Dostali proto posily těch vojsk, která ustupovala od Trenčína k Uherskému Brodu. Ruské velení se rozhodlo použít proti nim kašuší, které zasáhly do bojů v pondělí 16. dubna. Tímto dnem se pohyb fronty zastavil a rozvinuly se pozíční boje. Po několik dalších dní se omezily bojové akce na území obce Strání jen na přestřelky mezi oběma vojsky.

„V úterý 17. dubna asi okolo 15. hodin postižena byla naše obec bombardováním. Útok provedli prý němečtí letci na rumunských letadlech, což je snadno vysvětlitelné, neboť Rumuni byli původně spojenci Němců. Sovětskou obranu prý tím uvedli v omyl, takže beze škody

vrátila se letadla na svou základnu. Jiná verze tvrdí, že letadla vzlétala z letiště v Píšťanech, že to byla tedy letadla spojenců (SSSR a Rumunská), jež však shodila pumy na Strání omylem místo na Korytnou, kde ještě byli Němci. Po tomto bombardování šla na Straňany taková hrůza, že i ti, kteří ještě v dědině zůstali, šmahem utíkali do Moravského Lieskového. V domě zůstala nanejvýš jedna osoba, někde nezůstal nikdo. Muži, kteří zůstali, byli vybíráni ke konání různých prací, obzvláště ke kopání zákopů a hrobů a sbírání a pohřbívání mrtvých. Při jednom takovém kopání hrobu na hřbitově zasažen byl něm. střelou 47letý Martin Popelka č. 80 a okamžitě byl mrtev. Od té chvíle skrývali se mužové, aby nemuseli jít kopat a prchli při první příležitosti.⁴

Mezitím reorganizovalo sovětské velení plán dalšího postupu. Dne 26. dubna po 5. hodině ranní začala prudká dělostřelecká palba na *Korytňanské lúky*, která byla předzvěstí nového útoku. Brzy nato zaútočila pěchota 240. sovětské střelecké divize pod velením generála Umanského a 232. střelecká divize pod velením plukovníka Calaje.⁵ Útok podporovaly tanky. Nepřátelská obrana byla prolomena na úseku 12 kilometrů širokém, sovětská vojska zahájila ihned pronásledování. Také Němci použili tanků – pokusili se o protizteč – ale pod tlakem sovětských jednotek museli ustoupit ve směru na Korytnou a Nivnici. Strání bylo konečně vysvobozeno ze strádání pod stálým ostřelováním ve frontovém pásmu. Obec byla definitivně osvobozena.⁶

„Dne 29. dubna odešla ze Strání hlavní transporty vojska a život ve vesnici se pomalu vracel do normálních kolejí.“⁷

Březová

Po pádu Nového Města nad Váhom a Trenčína bylo všem jasné, že ani Březová nezůstane ušetřena válečných hrůz. Hlavní ústupové proudy německých vojsk ze Slovenska směřovaly sice po státních silnicích přes Starý Hrozenkov a Strání, ale mylili se ti, kteří předpovídali, že Březovou, která neměla od Slovenska silniční spojení, fronta mine.⁸

V Březové a jejím okolí působila německá finanční stráž, ubytovaná v dřevěných kasárnách u Lopeníku, která střežila přechody na Slovensko. Bylo to celkem 40 mužů, kteří za dobu „protektorátu“ dobře poznali okolní lesy. Ti utíkali z obce nejdříve. Dne 7. 4. „rekvírovali“ financí koně a povozy v Březové pod záminkou, že jejich kasárna stěhují do Uherského Brodu. Naložili všechny inventář a počkali ještě do rána 8. dubna. Poté muselo 8 místních občanů odjet s naloženými povozy. Němci však v Uherském Brodě občany nepustili a nutili je k dalším jízdám. Nakonec se sice všem podařilo uprchnout, ale svůj majetek - 9 koní a povozy - již nespatriili.⁹

Dalšího dne - 9. 4. 1945 - přišla pěšky ze směru od Slovenska jednotka v počtu asi 220 německých vojáků. Byli již ve velmi bídném stavu. Pan Ševčík tuto situaci popisuje takto: *„V obci dali vybuchovat, že bude ustupovat německá armáda a aby se jim nikdo nepletl do cesty. Nemáme jim dávat nic na jídlo, ale kdo jim chce dát něco na osvěžení, tak má navařit do hrnce čaj nebo kafe a postavit to před barák. Němci až půjdů, tak si naberů do hrnečka. A tak sa aj stalo.“¹⁰* Večer byli příslušníci jednotky odvezeni třemi velkými autobusy do Uherského Brodu. Dne 10. 4. přijeli na koních dva němečtí důstojníci a žádali klíče do kostela, aby mohli na věž. V noci a nad ránem přijelo dělostřelectvo, 4 děla postavili přímo na návsi. Obec zaplavili němečtí vojáci. Občané narychlo dokončovali ukrývání životních potřeb a stavbu úkrytů. Sklepy, kterých bylo málo, byly přeplněny.

Od rána 14. dubna byla na Březovou i okolí zahájena hustá dělostřelecká palba. Současně byl zahájen boj o obec, zatím neúspěšný. Dne 16. dubna kolem poledne se objevují v obci první rumunští vojáci. Občané je vítají a s radostí předpokládají, že je to konec válečných hrůz. Ale měli za sebou vlastně jen začátek. Fronta narazila na předem připravenou německou obranu a osvoboditelé nemohli dále postupit.

Když boje pokračovaly, rozhodla se většina obyvatel k evakuaci. V noci zamkli své domky a s celými rodinami i dobytken se dali na nebezpečný pochod přes linie rumunských jednotek na Slovensko. Pan Zetík z Březové na to vzpomíná: *„Na cestu sme vzali všechno,*

co sme mohli naložit na vůz, krávu sme vzali i s telátkem. Zbytek sme zakopali ve stodole: múku, boty, sukno. Odešli sme až do Nové Bošáce, kde jsme zůstali na dvoře u mlynáře. Byly sme tam tři týdny, na chleba jsme chodili do Nového Města nad Váhom. Když sme sa vrátili, tak sem zjistil, že tam kde sem schoval naše věci, stojí rumunští koně, bál sem sa, že všechno bude zničené. Když jsem vytrhal prkna ve stodole, tak sem viděl, že vojáci všechno ukradli, nechali jen černú múku, co sa přidávala do chleba a jedny moje střevíce.“¹¹

Obec Březová byla osvobozena až 26. dubna 1945.

Nivnice

Příchodem osvobozeneckých jednotek do Strání se dostala i Nivnice do přífrontového pásma. Jak už ale bylo řečeno, fronta se na poměrně dlouhou dobu 14 dnů zastavila a lidé si pomalu začali na její blízkost zvykat.

Pan František Hladiš z Nivnice vzpomíná: „Dne 16. 4. 1945 za pěkného počasí se snažili zemědělci zaset jařiny a zasázet brambory v trati „Za hůrkou“. Bylo tam tehdy více lidí, když po silnici směrem na Dolní Němčí jela kolona německých aut. V té době nad Nivnicí přelétávalo 7 bombardovacích letadel a již se zdálo, že jde jen o přelet a poletí dál, když došlo k nenadálému náletu na nepřátelskou kolonu, při kterém byla 3 auta zničena a našlo se hodně rozházeného materiálu a cigaret. Lidem na poli se naštěstí nic nestalo, ukryli se do brázd a příkopů, ale od té doby se už na pole nejezdilo, bylo to poučení pro všechny. Začalo se s budováním krytů a život se pomalu přestěhoval do sklepů a vlastních vybudovaných úkrytů. Hromadné úkryty poskytl sklepy v obou školách, na faře, v pohostinství Beseda, v chudobinci apod.“¹²

V sobotu 21. dubna odpoledne přišel do obecní kanceláře německý důstojník a ukazoval tam zvláštní hranaté ozubce z drátěných hřebů. Tvrdil, že je našel na silnici mezi Nivnicí a Uherským Brodem. Byly tam hozeny k ničení pneumatik automobilů; tudíž sabotáž ve válečném pásmu. Důstojník dal vyhlásit bubnem, že bude-li taková sabotáž zjištěna ještě jednou, vypálí v okolí nálezu pro výstrahu pět obydlí. V domě Karla Bartka prý vojáci našli takové hřebíky, z jakých byly udělány „sabotážní“ ozubce. Němci označili Bartka za partyzána, přibrali k němu ještě dva sousedy a nařídili vypálit jejich stavení. Velitel poskytl obyvatelům těchto domů jen pět minut k tomu, aby si odnesli nejnnutnější věci před dům, pak vojáci domy zapálili. V nastalém zmatku za požáru se chtěl Bartek zachránit útekem do polí. Němci ho pronásledovali, ale marně. Proto po něm zahájili palbu. Nakonec Bartka dostihl Němec na koni a přivedl jej zpět. Byl raněný do nohy. Němci mu ošetřili ránu v polním lazaretu a pak ho dopravili do vězení okresního soudu v Uherském Brodě. Když Němci ustupovali z Uherského Brodu, vyvlekli Bartka do Hradištské ulice, kde ho na zahradě domu č. 266 ve dvě hodiny odpoledne bez soudu popravili. Mrtvola byla dopravena do Nivnice a tam pohřbena.¹³

Ve čtvrtek 26. dubna začala letecká příprava útoku. Rumunští letci bombardovali hlavně okolí kostela a fary, kde byla rozmístěna německá vozidla. Začal útok sovětských jednotek pod vedením generála Umanského. Od jihu začal boj dům od domu. Byl však rychlý a kolem 9. hodiny byli sovětské vojáci již ve středu vesnice. U kaple a u říčky Bystřičky se Němci pokusili o odpor – došlo k souboji tanků. Jeden německý tank byl zničen a boj se přesunul k dolnímu železnému mostu a na rozcestí silnic k Dolnímu Němčí a Uherskému Brodu. Rozcestí bylo chráněno německou dělostřeleckou baterií. Působila řadu ztrát v řadách útočníků. Baterii však brzy zničilo letectvo. Rychlý útok osvobozeneckých vojsk znemožnil Němcům zničit nivnické mosty. Prchali z Nivnice kratším směrem cestou k Vlčnovu nebo oklikou po silnici na Uherský Brod. V obou směrech nešli pronásledování. Ve starém nivnickém dvoře byli ukrytí maďarští vojáci, kteří se ochotně vzdali.¹⁴

Rumunští vojáci procházeli Nivnicí a prohledávali jednotlivé domy, jestli se tam neukrývají „Germani“. V kronice najdeme tento záznam: „Jeden voják přišel ve stavení č. 156 k uzavřenému sklepu, v němž se skrýl hospodář s rodinou a četní blízcí i vzdálenější sousedé, kteří zpívali nábožné písně. Neslyšeli vojákovy výzvy, aby otevřeli. Vypálil tedy do dveří ránu, kterou byla usmrcena 62letá Bradáčová Justína č. 453 a jiná žena lehce zraněna. Po zprávě,

že Rusové jsou zde, vycházeli občané radostně z krytů a častovali vojáky slaninou, chlebem, vejci a koláči.“¹⁵

Těšov – Újezdec u Luhačovic

Dne 26. dubna byla od rána slyšet živá střelba nad Volenovem a Korytnou, střely dopadaly až k Těšovu. Němci obec opustili, zůstali jen ženisté – destrukční skupiny. Podařilo se jim zničit most na nivnické silnici, kolem 18. hodiny zničili i železniční most přes Olšavu v Těšově. V noci pak zničili i dřevěný mostek do polí směrem k šumické silnici.

Ráno 27. dubna se v obci objevily 2 nepřátelské tanky, jeden zaujal palebné postavení za zátarasem u školy. V 8:30 přeletují průzkumná letadla a v 9 hodin bombardují další letouny německé jednotky, rozložené podél staré silnice. Po celý den zůstává obec pod dělostřeleckou palbou.

Kolem 18. hodiny zaútočila pěchota Rudé armády současně od Uherského Brodu a od šumické silnice. Už po půl hodině však střelba ustává. Vesnicí procházejí vojáci Rudé armády. Trvá však boj o Újezdec a Rubaniska. Navíc se během noci Němcům podařilo protiztečí proniknout směrem od vinohradů zpět do Těšova. Kolem nové silnice k Újezdci a v Újezdci samém trvají boje ještě 28., 29. i 30. dubna. Po celou tuto dobu byl Těšov pod dělostřeleckou palbou.¹⁶

Podrobně a výstižně jsou osvobozovací boje zachyceny v místní kronice, z které je následující úryvek: „26. dubna už od časného rána je v lesích nad Volenovem a nad Korytnou obzvláště živá střelba. Na četných místech v lesích a vesnicích stoupá kouř. Hoří v Korytné, hoří v Nivnici... Mezi Němci v Těšově stoupá velký neklid. Střelba sílí a přibližuje se. Špatné znamení pro Němce... Provoz na silnici vzrůstá. Po silnici k Luhačovickým vidíme mezi jinými vozidly i tři civilní auta: to německý hejtman z Uherského Brodu, spolu se svými ustrašenými věrnými, bere do zaječích. Brzy na to už pozorujeme z vyvýšených míst frontu, v pohybu od Nivnice k Uherskému Brodu. Němečtí frontovní vojáci v hloučcích rychle ustupují. Od Nivnice se ženou ruské tanky. Za chvíli silný výbuch otrásl krajem. To Němci vyhodili do vzduchu silniční most pod Uherským Brodem, směrem k Nivnici... Střely dopadají už i na Těšov. Byl zabít Jan Hanák, čp. 9, jako první místní oběť fronty... Němci pořád na lidech z vesnice něco chtějí a poroučejí. Proto pryč do úkrytů, do sklepů. Fronta je tu! Rusové přicházejí. S nimi přichází i naše osvobození. Vezmou ještě dnes Těšov? Nedočkavost a napětí roste... Kolem šesté hodiny navečer vyhadzují Němci do povětří železniční most přes Olšavu. Silný výbuch, po němž tlakem vzduchu v dolní polovici dědiny zvarhánkovatěly krytiny na střeších obytných stavení, na chlévech i stodolách a sesypaly se okenní tabule v četných domech. Řada domků poblíž dráhy byla více-méně povalena a poškozena. V noci vyhodili Němci i dřevěný most, kudy vede cesta do polí za šumickou silnici. Až později jsme se dozvěděli, že Rusové dobyli tento den města Brodu. V pátek, 27. dubna ráno, objevují se v Těšově 2 německé tanky. Jeden zaujímá pozici za barikádou u školy. V 9 hodin přilétají ruské letadla a bombardují Němce, rozložené podél staré silnice. Bomby dopadly na dvůr usedlosti čp. 32, na usedlost čp. 41 (obytné stavení rozbořeno), u školní brány, na domek čp. 134 (rozbořen), na dvory čp. 126, 128, 136, kdež způsobily menší škody. Obětí z řad obyvatelstva při tomto náletu nebylo, pouze výměnkář Jan Vráblík z čp. 128 byl polozasypán a pohmožděn. Těšov je celý den pod ruskou palbou šrapnelů, granátů a min. Vzniká několik požárů. Při usedlosti výměnkáře Frant. Zajíce v čp. 57 vyhořely tento den chlévy, popelem lehla celá usedlost Josefa Bartoše, čp. 146, u Tomáše Maršovského v čp. 15 byly zasaženy a vyhořely hospodářské budovy. Kolem šesté hodiny večerní útočí ruská pěchota od Uherského Brodu a od šumické silnice. Šturmu se zúčastňují též ruské tanky. Palba z kulometů a automatů se stupňuje. Tanky ostřelují těšovskou školu. Škola je po četných zásadách silně poškozena. Rozléhá se mohutné „Urrrááá, urrrrááá!“ Rusové vnikají do vesnice, tank objíždí zbytkový dvůr a vjíždí na náves. Němci rychle ustupují a stáhli se směrem k Újezdci. Lidé v dědině vyběhají porůznu z krytů a zdraví se a objímají od radosti navzájem, že jsme se ve zdraví dožili osvobození. Vítáme a objímáme i ruské vojáky, děkujeme jim a hostíme je a častujeme jídlem, vínem a slivovicí. Zvědavě si je prohlížíme a zapřádáme hovory. Než, jejich

velitelé vybízejí vojáky k dalšímu postupu vpřed. Rozhlížíme se po vesnici, jak po celodenním boji vypadá. Všem, koho potkáváme, září radost z očí, ačkoliv na leckterém obličejí vidíme ještě stopy prožitých hrůz a strachu. Fronta postihla téměř každé stavení. Jen když jsme živi a zase svobodni. Po celou noc trvá živá střelba. V noci vnikli Němci z vinohradů znovu do Těšova, dolů dědinou až po novou silnici a školu. Kolem druhé hodiny po půlnoci je zabit na silnici sedlák Cyril Jančář, čp. 58, který se tehdy právě vracel s koňmi a povozem z Uherského Brodu. Vozil tam od večera klády pro Rudou armádu, pro budování nouzového mostu a kromě něho padl za obět německým kulím výminkář Jan Kusák, čp. 5, u svého domu. V ranních hodinách byli Němci z vesnice vytlačeni. 28. dubna byl smrtelně raněn do zad, doma v kuchyni, zbloudilou střelou od Rubanisk Vladimír Haluza, mladičský obchodní příručí z čp. 108. Zranění během dne podlehl. V ulici při nové silnici k Újezdci a v Újezdci samotném trvaly boje 3 dny (28. – 30. dubna). Těšov byl po tyto dny pod palbou německých děl. V noci z 30. dubna na 1. květen Němci vyklízuji Újezdec a fronta se pak rychle hnula k Luhačovicím a ke Zlínu.¹⁷

Vlčnov

Po pádu Trenčína 10. dubna začalo v obci horečné kopání zákopů, na kterém se museli podílet místní občané. Obcí v té době ustupovaly dlouhé kolony německého vojska, které zde několikrát nocovalo. Od počátku března byla vojskem obsazena měšťanská škola. Z lidové školy hospodyňské byla zřízena polní nemocnice, rovněž obecná škola byla zabrána.auta označená červeným křížem vozila raněné z bojů na slovensko-moravském pomezí.

Protože 15. dubna bombardovali spojenci Uherský Brod, stěhovali se někteří jeho obyvatelé na venkov - i do Vlčnova. Od úterý 17. dubna se ubytovaly v obci německé týly a příštího dne bylo nařízeno vykopat před každým domem okop pro případ pouličních bojů. Současně bylo zakázáno vycházet z domů v době od 20.00 do 5.00.¹⁸ Dne 21. dubna obsadili Němci Boří a téhož dne se rychle odstěhovala i polní nemocnice. Během 25. dubna útočila letadla celý den. Nad ránem 26. dubna dolehl do obce zvýšený hluk dělostřelecké palby z pohraničních hor. Odpoledne vnikla Rudá armáda do Uherského Brodu. Mezi německými vojáky nastal chaos. V dešti začaly rumunské jednotky z lesa Boří ostřelovat obec dělostřeleckými granáty. Němci v obci využili dešťové clony a zmizeli.

Ráno 27. dubna vyšli vstříc rumunským jednotkám dva občané Vlčnova, Jirí Pavelčík z č. 7 a František Pecha z č. 442,¹⁹ kteří asi v 10 hodin přivedli průzkumnou hlídku, která od radnice vystřelila světlice – signál „zastavte palbu“. Byl zřejmě nejvyšší čas – nad obcí znovu kroužila letadla. Rojnice rumunské 9. pěší divize postupovaly již v této době vějířovitě k obci a brzy ji obsadily.²⁰

Po dobu jednoho týdne byl velící generál Descalescu, velitel divize Dobrogea, ubytován se svým štábem na faře. Vojáci spali po domech a stodolách. Celkem jich tehdy ve Vlčnově tábořilo podle vzpomínek Františka Gavalce z č. 606 na čtyři tisíce.²¹

Ihned po osvobození byla zahájena ženisty Rudé armády a místními občany stavba dřevěných mostů. V obci se rozmístila rumunská polní nemocnice. Dne 4. 5. tato nemocnice odjela a obec zaplavily motorizované a tankové jednotky Rudé armády.²²

Na osvobození Vlčnova vzpomíná paní Marie Haluzová, které v té době bylo 15 let: „V noci z 26. na 27. dubna jsme byli schovaní v krytu, který jsme měli udělaný na zahradě. U nás ve stodole bydlel Němec s vozem a koněm. Byl hodný, dokonce nám radil při stavbě krytu. V krytu byli schovaní moji rodiče, já a moje mladší sestra a náš strýček. Nevěděli jsme, co se děje, tak jsme se radši schovali. Když se šel strýček ráno kolem deváté podívat, byli už Rumuni ve vesnici. Dávali jsem jim napít vody a k jídlu slaninu. Rumuni si brali všechno, co potřebovali – koně i auta. Někdy jeli lidé s nimi, aby si vozy mohli přivést zpátky. U nás v domě bydleli Rusové – oficír a doktor z Ukrajiny. Zůstali dlouho, asi 6 týdnů, až se všichni ptali, kdy už konečně odejdou.“²³

Z prostoru obcí Drslavice, Hradčovice a Lhotka, ze kterých nacisté uprchli, a které byly osvobozeny bez větších bojů, postupovala osvobozená armáda směrem na Prakšice a Pašovice. Zde se však Němci velmi usilovně bránili.²⁴

Prakšice – Pašovice

V okolí těchto obcí si Němci vybuodovali obranné postavení, kterým hodlali zdržet postup osvobozeneckých vojsk ve směru Uherský Brod – Zlín. Po porážce u Uherského Brodu se rozmístily jejich jednotky v lesích Chrástky, Rubaniska, Jeleny a Topoly, táhnoucími se až k Prakšicím.

Ve dnech 28.–30. dubna od soboty do pondělí – probíhal těžký boj. Časně ráno 30. dubna obsadila Prakšický mlýn rumunská jednotka, se kterou současně přišli i sovětsí vojáci. V okolí mlýna rozmístili pět děl a ta ihned zahájila palbu na Hrabinu u Pašovic. Rumunská vojska útočila dále na sever. Téhož dne ráno dobyly jednotky Rudé armády ze směru od dvora nejprve „Malou stranu“ a dolní konec obce Prakšice. Kolem 15. hodiny byl osvobozen horní konec obce a do večera celá vesnice. Němci ustoupili do lesů Topoly a Jeleny a do Pašovic.²⁵

Nejhorší dny pro obec Pašovice byly neděle 29. dubna a pondělí 30. dubna. V neděli asi v 11 hodin se očitly Pašovice v dělostřelecké palbě. Ostřelování se v odpoledních hodinách několikrát opakovalo za podpory rumunských letců. Přes noc z neděle na pondělí 30. dubna dělostřelba umkla. Již od 7 hodin ráno však začala znovu. Je až podivuhodné, že tato pětidenní přímá fronta si vyžádala jen 4 lidské životy. Němci se však postupně připravovali na ústup, neboť jim hrozilo obklíčení od Hrabiny i od Maršova. Poslední německý tank a poslední baterie odjely z vesnice o půl třetí ráno z 30. dubna na 1. května. V časných hodinách pronikli do vesnice sovětsí vojáci a v krátké době osvobodili celé Pašovice.²⁶

Kronikář obce Prakšice, Jan Běhůnek, v kronice píše: „V osadě byl ubytován větší oddíl ruského motorizovaného dělostřelectva. Důstojníci byli ubytováni po domácnostech, mužstvo si postavilo stany v „manovém žlebě“ až nahoře. Auta, děla měli rozestaveny hned na kraji „manového žleba“. Stany měli velmi pěkně postavené, z desek, přikryté stanovými dílci. Desky si přivezli z Uherského Brodu, něco sehnali po osadě, něco použili desek ze stodoly Josefa Juráka č. 18. Stany vypadaly jako malé kasárny. Kuchyně pro mužstvo byly umístěny v zahrádkách p. Františka Hefky č. 131 a p. Františka Čumíčka č. 155. Hřiště měli zřízeno na „Odraží“ p. Mana Josefa č. 33. Ubytováno bylo v osadě asi 850 mužů. Z těchto mužů byli dva podplukovníci a několik majorů.“²⁷

Podle svědectví J. Pavelčíka bylo podobných táborů sovětských jednotek na Uherskobrodsku více, např. rozsáhlé stanoviště pěchoty vybudovala RA 300 m severně od hájovny v Rubaniskách.²⁸

Zatímco na směru Strání–Uherský Brod a Veselí nad Moravou–Uherské Hradiště stála fronta na konci dubna již severně od Uherského Brodu a před Uherským Hradištěm, na směru Drietoma–Starý Hrozenkov, trvaly ještě přípravy k rozhodujícímu útoku a vojska udržovala pouze aktivní bojový styk s nepřátelskou obranou, která byla obsazena nacisty již od Velikonoc. V Drietomě sídlil nacistický štáb a v jejím okolí taktické zálohy, které občas střídaly jednotky v obraně.

Celé období od 10. do 28. dubna bylo plné palebných případů dělostřelectvem, doplněných občas leteckými nálety i úsilím osvoboditelů prolomit německou obranu. Ale teprve 29. dubna došlo k útoku a bylo zahájeno pronásledování nepřítele ve směru na Starý Hrozenkov.

Starý Hrozenkov

Začátkem dubna 1945 se zvýšil ústup německých jednotek, procházeli i vlasovci. Proud se nezastavil po celý měsíc. Osvobozenecká vojska úspěšně útočila, ale Němcům se podařilo zachytit na hřebenu Machnáče a na Kykuli. Fronta se na tři dny zastavila. Po ovládnutí těchto výšin začali osvoboditelé ostřelovat i Starý Hrozenkov.

„První granáty dopadly do obce 22. dubna: jeden na silnici u kostela a dva do bunkrů. 24. dubna padlo několik granátů na různé části vesnice a střepina jednoho z nich, který padl u školy, zabila Vincence Machalu (č.p. 27), jak vyšel z chalupy na dvůr. Vincenc Machala byl dlouhá léta „zvonařem“. 25. dubna ráno začala prudká bubnová palba, která zeslábla v 8 hodin

a pak zeslabená trvala celý den. Lidé v těchto dnech byli poschováváni ve sklepích a odvažovali se vylézt jen v noci, aby poklidili dobytek. Granáty dopadaly každou chvíli jinam. 26. dubna padl granát k Tomanům (č. 139) v Brockém zrovna do stodoly, kde měli Němci ustájené koně. Poslední Němci, ujíždějící ze Starého Hrozenkova, zatarasovali záseky v připravených dřevěných překážkách a ve 3,45 ráno dne 30. dubna vyhodili železobetonový most na státní silnici přes potok Vlčí na horním konci vesnice. Výbuch velmi poškodil všechny chalupy v okolí. První rumunské jednotky pronásledovaly Němce hned ráno přes Mlyniska. Ve vesnici se objevili vojáci-osvoboditelé až v poledne. Rumunské jednotky postupovaly velmi obezřetně, neboť očekávaly boj ve vesnici. Proto také vojáci prohledávali každý kout. Německé jednotky se stáhly z vesnice a obsadily návrší u kříže Dúbravce a na Skalkách, odkud ostřelovaly postupující rumunská vojska. Rumuni však nedopřáli fašistům oddechu a hnali je stále dál a dál. Při osvobozování Hrozenkova padli dva rumunští vojáci v Brockém a jeden na Lazoch. Byli pochováni na místním hřbitově. Jakmile obyvatelé vesnice viděli, že jsou Němci pryč a ve vesnici jsou již vojáci – osvoboditelé, povylézali ze svých úkrytů, radostně vítali své osvoboditele a dávali jim, co kdo měl nejlepšího a co jen mohl. Radost z osvobození neznala mezí.²⁹

Že situace v prvních dnech po osvobození byla zmatená a nejasná a že mohlo docházet i ke kuriózním situacím, dokazuje i následující úryvek z kroniky: „Současně s osvobozující armádou postupovaly i partyzánské jednotky. Na Hrozenkově zůstal partyzánský poručík, kterému ve vesnici říkali „partyzán Jožo“. Jak se jmenoval a odkud byl, lidé nevěděli. Partyzán Jožo zůstal na Hrozenkově nějaký čas a stal se zde téměř samovládcem – diktátorem. Jedl a hodně pil a dělal „pořádek“ v obci podle svého vkusu a potřeby. Nakonec jej odvedlo sovětské komando.“³⁰

Osvobození Uherského Brodu

Hájení města Uherský Brod měl převzít tzv. Volksturm sestavený z „místních Němců“.³¹ Začátkem února 1945 bylo Einsatzkomando³² z Uherského Brodu přestěhováno do Luhačovic a v budově gymnázia byla zřízena divizní polní nemocnice. Ale až do poslední chvíle zde zůstávaly jednotky SS, jejichž příslušníci doslova schytávali obyvatele po ulicích a honili je na zákopové práce v okolí města. Vyhrožovali použitím nových zbraní na frontě a obratem vojenské situace. Život ve městě odumřel. Nebyly potraviny, ceny na „černém trhu“ rychle stoupaly.

Fronta se nezadržitelně blížila. Obyvatelé města byli nahnáni na kopání krytů v okolí města a do provizorní nemocnice umístěné v gymnáziu byli svázeni němečtí vojáci. Partyzáni se setkali s Rudou armádou již v osvobozeném městě, aby jí pomohli při osvobozovacích bojích o okolí.

Na osvobození Uherského Brodu vzpomíná Jiří Pavelčík: „Brod byl osvobozen 26. dubna. Generální útok měl probíhat až 28. dubna. 26. dubna byl vyslán průzkumný oddíl po silnici do Korytné a odtud do Nivnice. Oddíl měl dosáhnout Černé hory, zjistit, jaký je odpor německých jednotek a vrátit se. Když vojáci zjistili, že odpor je minimální, pokračovali v útoku na město. Město bylo vzato ,do kleští‘: jedna skupina postupovala uličkou k Hornímu dvoru, druhá skupina postupovala kolem jatek, obsadila Zbrojovku a postupovala dál přes sídliště Ružákov³³ k Hornímu dvoru.

My jsme byli schováni ve sklepě na faře, když jsme kolem 15. hodiny zaslechli kroky. Páter Josefík jim vyšel vstříc se slovy: ‚Vítejte drazí osvoboditelé!‘, ale byli to Němci – majitel sklárny Zahn³⁴ s účetním, kteří byli v tzv. volksturm. Chtěli se ukrýt ve sklepě, ale lidi měli strach, že přijdou Rusi a řeknou, že schováváme špehy, tak museli odejít. Schovali se u Krejčířů, kde dostali civilní šaty. Kolem 18. hodiny bylo město osvobozeno.“³⁵

Osvobození města provedla vojska II. ukrajinského frontu pod vedením maršála Malinovského, a to jednotky 40. armády, jejímž velitelem byl generál poručík Filip Fedosievič Žmačenko. Armáda se skládala z 240. střelecké divize s velitelem generálem Umanským. Útok byl zahájen od Nivnice. Počátek osvobozovací akce byl ohlášen dělostřeleckou palbou na střed města a potom na ústupové cesty z města.

Válečné škody na Panském domě v Uherském Brodě.

Službu na nádraží konal toho dne vrchní adjunkt Rudolf Špaček, na nějž dozíral Němec Hojer. V 7 hodin 45 minut přijel do Uherského Brodu poslední vlak od Kunovic. Vlak vzal munici pro Luhačovice a odjel v 7 hodin 58 minut. Skupinka partyzánských pomocníků z řad železničářů na nádraží přerušila telefonní spojení a tak zamezila před polednem příjezdu destruktivního vlaku od Hradčovic, který měl zničit brodské nádraží a železniční most. Vlakvedoucí se nemohl do Uherského Brodu dovolat, netroufal si proto jet dále. Zničil tedy nádraží v Hradčovicích a všechny mosty až po Kunovice. Shodil i železniční most přes Moravu u Uherského Hradiště. Kolem osmé hodiny bombardovala rumunská letadla nádraží, později bombardovala sovětská a rumunská letadla i další části města.

Němečtí vojáci rychle opouštěli město a s nimi odtáhli i nacističtí pohlaváři a jejich pomahači ve městě, okresní hejtman Klemm, jeho zástupce Koch, vládní komisař Zobek, okresní a místní četnický velitel a mnozí další.³⁶

Jiří Pavelčík vzpomíná: „Na poslední chvíli opouštěla město i provizorní vojenská nemocnice. Doktoři nebyli zlí, dokonce brali přednostně civilisty. V tom zmatku s sebou vzali i raněné civilisty. Když se na to přišlo, nechali je asi v Plzni a oni se potom vraceli zpátky.“³⁷

Kolem poledne zahájila osvobozencká vojska bezprostřední útok na město, když mohutným bombardováním a dělostřeleckou palbou způsobila zmatek v německé obraně. Bojové jednotky byly rozděleny tak, že pravé křídlo postupovalo přes horu Králov, levé přes Černou

horu. Němci ustupovali na celé frontě. Dva německé tanky prchaly od Nivnice, u Olšavy přešly bánovskou silnici, pak šumickou, kolem pivovaru vjely do ulice Těšovské a tudy do města. S nimi ustupovalo šest motorizovaných děl. Jeden tank měl poruchu a ukryl se na Panském domě, druhý zajel do úzké uličky. Odtud se daly k severu. Německého vojska ve městě již bylo velmi málo, většina byla informována předem a uprchla. Pan Prouza, obchodník s módním zbožím vzpomíná: „U mne bydlil frontový velitel, německý důstojník, s několika muži. Byla tu i jeho telefonní stanice. Ve čtvrtek dopoledne byl zasažen i můj dům. Najednou před dvanáctou hodinou přijel na motorce velící důstojník z Nivnice a nařídil, aby všichni muži opustili kryty a uzavřeli v ulicích tankové přehrady. Nikdo však neposlechl. Jedni se vymlouvali na nemoci, jiní jinak. Zdejší komandant tázal se, proč to: „Rusové vnikli do Nivnice“, zněla odpověď. Frontový komandant zbledl, na čele mu vyrazily krůpěje potu. S třesoucím hlasem mi pravil: „Pane Prouzo, je zle, Rusové jsou už v Nivnici.“ Hned nařídil svým vojínům, aby co nejrychleji balili. Strach měli veliký. Sebrali konzervy, a co bylo nejnutenější, ve sklepě složili telefonní stanice. Nechali tu skoro všechno, což potom lidé ukradli. Dokonce nechtěli vyjít na ulici, která byla v nebezpečí ostřelování. Musili jsme ho vzít zadem přes dvůr pana Boudy. Utíkal vskutku zbaběle, třeba poslední. Ale na útěku ještě na nás volal: „Večer na shledanou.“ K tomu ovšem již nedošlo.“³⁸

Ve 14.45 se v jižní části města ozvala prudká detonace, do vzduchu byl vyhozen Nivnický betonový most. Vilibald Růžička zachytil vzpomínku Františka Hladiše: „Věděl jsem, že obuvník Jan Kočica, bydlící v Lipovém dvoře, chce zabránit, aby most přes Olšavu byl Němci zničen. Opatřil si revolver. Avšak dne 26. 4. byl Lipový dvůr zasažen leteckou bombou a Kočica těžce zraněn zemřel. Odpoledne mezi 2.15 a 2.45 byl most Němci vyhozen. Stalo se to odněkud z ulice u cukrovaru. Při tom byla zabita německá hlídka, stojící u mostu na levém břehu. Byl to německý voják odněkud z Horního Slezska. Vedle byla nalezena jeho bible a puška.“³⁹

Most u cukrovaru hájila skupina 5 „volksturmáků“ s kulometem. Ale i ten umklk, když Rudá armáda dosáhla pivovaru. Němcům se ještě podařilo zničit Šumický most, železniční most už zničit nestihli. Vyhození Šumického mostu popsal také František Rachůnek, který však tvrdí, že most vyhodili do povětří sami Rusové: „Po celý den byli jsme v krytu s rodinou. Po 2. hodině vyšel jsem ven, podívat se k mostu. Týž byl již vyhozen. Nedaleko na šumické silnici stálo opuštěné německé auto a u něho Rusové. Na silnici k pivovaru stál ruský tank a na

Šumický most po přechodu fronty.

*Močidlech byl druhý. Ruská fronta byla již u židovského hřbitova. U mostu stáli dva ruští pionýři, kteří na moji otázku, kdo vyhodil tento most, řekli, že tak učinili sami, a to proto, aby je Němci od Šumic a od Bánova, odkud bylo slyšet střelbu, nezaskočili. Hned nato přivolal jeden z nich tank od pivovaru, který zaujal palebné postavení proti Šumicím. Vojíni vypravovali, že železniční most hájil jeden německý voják, který zastřelil 2 Rusy a jednoho těžce poranil. Na útěku byl německý voják zabit.*⁴⁰

Vlčnovský most byl zničen také. Obě křídla Rudé armády se blížila k pražské ulici, kde se spojila. Město bylo prakticky uzavřeno. Němci se chtěli bránit v jeho středu, ale museli je vyklidit bez boje. Volksturm neprojevil mnoho statečnosti. Ve tři hodiny vnikli do farního krytu dva domobranci, aby se tam ukryli. Na Masarykově náměstí bylo tehdy pusto a ticho. Vojáci – byli to Zahn, majitel sklárny z Květné a jeho úředník – tvrdili, že Rusové jsou již ve městě.⁴¹ Od jihu postupoval i střed oddílů Rudé armády. Skoro neporušené nádraží se ocitlo v sovětských rukách. I jeho zařízení bylo zachráněno zásluhou „čtyřky“ železničářů, příslušníků skupiny I. brigády partyzánů Jana Žižky z Trocnova.⁴² Ještě nebyly čtyři hodiny, když padla Zbrojovka. Na havřícké silnici již stálo protitankové dělo. Do města od západu vnikla armáda Hradištskou ulicí, uličkou kolem bývalých hradeb se dostali do ulice Kostelní a odtud na Masarykovo náměstí. Od východu se blížili Těšovskou ulicí k radnici.⁴³ To bylo ve čtvrtek 26. 4. 1945 v 16.45. Uherský Brod byl osvobozen.

Vilibald Růžička ve svých pamětech píše: „*Po chvíli odvážili jsme se na náměstí. Ruské hlídky stály na rozích, jinak nikde nikdo. Brzo však lidé opouštěli kryty, na hotelu Březáček⁴⁴ objevila se vlajka republiky, brzo jinde milé barvy naše po sedmi letech žalářování vesele vlály, hlásajíc, že jsme zase svobodni a volni. Lidé na ulicích se podávali ruce, blahopřáli si, libovali si, pohnutí bylo obecné. Hned potom běžel po náměstí dělník s krumpáčem, srážel německé štíty s nápisy, s proklínáním Hitlera a jeho sebranky, lidé vynášeli z veřejných místností jejich obrazy a třískali jimi o zem.*“⁴⁵

Přímo ve městě padlo při osvobození 65 vojáků Rudé a 10 vojáků rumunské armády, v těsném okolí města pak dalších 53 osvoboditelů.⁴⁶

Město se ocitlo ještě jednou v nebezpečí v noci z 26. na 27. 4., kdy Němci zahájili protiútok a dostali se až k Hornímu dvoru. Za této situace pozval si velitel města kapitán Kolobkov předsedu revolučního národního výboru Karla Veselého a sdělil mu, že jestli zálohy Rudé armády a další těžké zbraně nepostoupí včas k Uherskému Brodu, budou sovětské jednotky nuceny ustoupit na jižní obvod města, a v tom případě by měl být revoluční národní výbor připraven k přemístění. Naštěstí byli Němci zatlačeni. Poslední granáty dopadly na město 29. dubna 1945.

Poznámky:

- 1 SOKA Uh. Hradiště, fond MNV Strání, Kronika obce Strání, II. díl, s. 18–19.
- 2 Tamtéž, s. 20.
- 3 Tamtéž, s. 21.
- 4 Tamtéž, s. 23–24.
- 5 P a u l e, O.: *Osvobození Uherskohradištska*. IV. část, Brno 1987, s. 17–18, 23–25.
- 6 Kronikář František Zavádil udává, že na hřbitově bylo pochováno celkem 100 vojáků Rudé armády. Kromě toho padlo ve Strání dalších 23 rumunských vojáků.
- 7 SOKA Uh. Hradiště, fond MNV Strání, Kronika obce Strání, II. díl, s. 32.
- 8 Z e m e k, M. a kol.: *Březová. Dějiny obce pod Lopeníkem*. Gottwaldov 1980, s. 77.
- 9 P a u l e, O.: *Osvobození Uherskohradištska*. IV. část. Uh. Hradiště 1987, s. 19–20.
- 10 Rozhovor autorky s Františkem Ševčíkem, pořizovaný dne 26. 1. 2005 v Březové.
- 11 Rozhovor autorky s Josefem Zetíkem, pořizovaný dne 26. 1. 2005 v Březové.
- 12 Rozhovor autorky s Františkem Hladišem, pořizovaný dne 18. 1. 2005 v Nivnici.
- 13 K o n e č n ý, Z. – M a i n u š, F.: *Kronika osvobození Jihomoravského kraje*. Brno 1962, s. 48–49. Srovnej Pamětní kniha městečka Nivnice 1923–1951, s. 168.

- 14 P a u l e, O.: *Osvobození Uherskohradištska*. IV. část. Uh. Hradiště 1987, s. 27.
- 15 OÚ Nivnice, Pamětní kniha městečka Nivnice 1923–1951, s.178.
- 16 P a u l e, O.: *Osvobození Uherskohradištska*. IV. část. Uh. Hradiště 1987, s. 41–42.
- 17 OÚ Těšov, Kronika obce Těšov.
- 18 P a u l e, O.: *Osvobození Uherskohradištska*. IV. část. Uherské Hradiště 1987, s. 44.
- 19 OÚ Vlčnov, Nejstarší obecní kronika.
- 20 Z e m e k, M. a kol: *Vlčnov. Dějiny slovácké obce*. Brno 1966, s. 153.
- 21 Tamtéž, s. 154.
- 22 V obci byl pochován nadporučík Rudé armády Dmitrij Lavrentěvič Kuriněnko – velitel partyzánské skupiny – který zahynul 9.4. 1945 v katastru obce.
- 23 Rozhovor autorky s Marií Haluzovou, pořizovaný dne 5. prosince 2004 ve Vlčnově.
- 24 K o n e č n ý, Z. – M a i n u š, F.: *Kronika osvobození jihomoravského kraje*. Brno 1962, s. 88–92.
- 25 P a u l e, O.: *Osvobození Uherskohradištska*. IV. část. Uh. Hradiště 1987, s. 55–56.
- 26 K o n e č n ý, Z. – M a i n u š, F.: *Kronika osvobození jihomoravského kraje*. Brno 1962, s. 88–92.
- 27 SOKA Uh. Hradiště, fond MNV Prakšice, Pamětní kniha obce Prakšice od. r. 1924, s. 223–251.
- 28 Svědectví Jiřího Pavelčíka.
- 29 SOKA Uh. Hradiště, fond MNV Starý Hrozenkov, Pamětní kniha obce Starý Hrozenkov, s. 74.
- 30 Tamtéž, s. 75.
- 31 Autochtonní Němci v Uh. Brodě téměř nebyli, jednalo se hlavně o Čechy, kteří se hlásili k německé národnosti a říšské Němce. Rozhovor autorky s Jiřím Pavelčíkem, pořizovaný dne 4. února 2004 v Uh. Brodě.
- 32 Sídliho od 1. 8. 1944 v budově gymnázia. Rozhovor autorky s Jiřím Pavelčíkem, pořizovaný dne 4. února 2004 v Uh. Brodě.
- 33 Sídliště Na Výsluní - lidově zvané Ružákov - v roce 1945 ještě neexistovalo - pozn. autorky.
- 34 Sklárný v Květné - pozn. autorky.
- 35 Rozhovor autorky s Jiřím Pavelčíkem, pořizovaný dne 4. února 2004 v Uherském Brodě.
- 36 R ů ž i č k a, V.: *Osvobození města Uherského Brodu Rudou armádou*. Uherský Brod 1946, s. 9–10.
- 37 Rozhovor autorky s Jiřím Pavelčíkem, pořizovaný dne 4. února 2004 v Uherském Brodě.
- 38 Vzpomínku zaznamenal Vilibald R ů ž i č k a ve své práci *Útěk poražených 1945* (rukopis uložen v Muzeu J.A. Komenského v Uh. Brodě).
- 39 Muzeum J.A. Komenského, R ů ž i č k a, V.: *Útěk poražených 1945*.
- 40 Tamtéž.
- 41 viz vzpomínka J. Pavelčíka.
- 42 K ní náleželi: Richard Špaček, vrch. adjunkt státních drah, Josef Kolomazník, skladištní dozorce, František Matuš, skladník, Matěj Štěrba, vrch. adjunkt státních drah. Jejich zásluhou byly zachráněny i všechny katastrální mapy okresu uherskobrodského. R ů ž i č k a, V.: *Osvobození města Uh. Brodu Rudou armádou*. Uh. Brod 1946, s. 13.
- 43 R ů ž i č k a, V.: *Osvobození města Uh. Brodu Rudou armádou*. Uh. Brod 1946, s. 14.
- 44 Dnes budova České spořitelny - pozn. autorky.
- 45 Muzeum J. A. Komenského, R ů ž i č k a, V.: *Útěk poražených 1945*.
- 46 SOKA Uh. Hradiště, fond MNV Uh. Brod, Pamětní kniha města Uh. Brodu 1940–1946, s. 39.

Radka Š m í d o v á (n. 1980), vystudovala odbornou historii na Filozofické fakultě Ostravské univerzity. V současnosti je studentkou doktorského studia na Ostravské univerzitě, obor Hospodářské a sociální dějiny. Zaměřuje se na československé soudobé dějiny.

Liberation of the Uherskobrodsko Region in 1945

A b s t r a c t

In 1945, Uherský Brod was a district city and a center of communications. The liberation of the whole “political district” (politický okres) was a part of a large-scale Bratislava-Brno operation that began April 4 and ended May 5, 1945. The main force of the operation was the army of the 2nd Ukrainian front lead

by Marshal R.J. Malinovsky. The troops of liberators were expecting hard and bloody fights: the Germans, awaiting pressure from the enemy armies, heavily fortified all the passes across the White Carpathians. On the other hand, the assaulting troops could rely only on their weapons, soldiers and support of the Romanian air brigade.

When the Ukrainians were crossing the Czech-Slovakian border, their advance was slowed down by fights lasting for days. For example, the front stopped for full 14 days in front of Strání, before the village was taken. After the defense lines in the direction Strání – Uherský Brod had been broken, the Germans lifted their defenses on the ridges of Malý and Velký Lopeník on April 26, 1945.

The district city itself was liberated by the 240th riflemen division of the Red Army's 40th army under the command of General Umansky in the morning of April 26. The life during the first after-war days was organized by a national revolutionary committee lead by Karel Veselý.

Befreiung des Gebiets von Uherský Brod

Zusammenfassung

Uherský Brod war im Jahre 1945 die Bezirksstadt und zugleich ein Kommunikationszentrum. Die Befreiung des ganzen politischen Bezirks war Bestandteil einer großen Operation Pressburg–Brünn, die vom 6. April bis 5. Mai 1945 dauerte. Ihre entscheidende Streitkraft war der 2. ukrainische Kampfverband des Marschall R. J. Malinovský. Auf die Befreiungstruppen warteten harte und blutige Kämpfe, noch erschwert dadurch, dass die Deutschen in Erwartung eines feindlichen Angriffs alle Pässe in den Weißen Karpaten gut befestigt haben. Die attackierenden Truppen mussten sich nur auf eigene Waffen, Soldaten und den unterstützenden rumänischen Flugkorps verlassen.

Beim Durchbruch im mährisch-slowakischen Grenzgebiet entflamten mehrtägige Kämpfe. Ein besonders schwerer Kampf war um das Dorf Strání entbrannt, wo die Front für 14 Tage stehen blieb. Erst nach dem Durchbruch der Verteidigungslinie in Richtung Strání – Uherský Brod begannen die Deutschen am 26. April 1945 ihre Verteidigungspositionen auf dem Kamm von Malý und Velký Lopeník zu verlassen.

Die Bezirkshauptstadt Uherský Brod wurde am 26. April Nachmittag von der 24. Schützendivision des 40. Korps der Roten Armee unter der Führung des Generals Umanský befreit. Zum Hauptorganisator der ersten Nachkriegstage wurde das revolutionäre Nationalkomitee mit Karel Veselý an der Spitze.